

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: Princip proporcionality ve správním řízení
Diplomant/ka: Petr Strmiska
Autor posudku: JUDr. PhDr. Jan Malast, Ph.D.

Předmětem tohoto posudku je diplomová práce Petra Strmisky zpracovaná na téma „Princip proporcionality ve správním řízení“.

Diplomant si cíl své práce výslovně nestanovil, resp. v jejím úvodu čtenáři pouze představuje obsahové zaměření jejích jednotlivých částí, čemuž do značné míry odpovídá i pojetí závěru práce. To je trochu škoda, neboť téma samotné je poměrně ambiciózní (a rozhodně ne snadné) a kompaktnosti a ucelenosti výsledku by jeho přesnější a konkrétnější zaměření určitě prospělo.

V již zmíněném závěru práce diplomant alespoň shrnuje a představuje některé dílčí poznatky vzešlé z celé práce, které mohou být – byť samozřejmě v závislosti na cíli, jakkoliv výslovně nevyřčeném – relevantním výsledkem diplomantovy práce.

Co do struktury je práce členěna do (relativně hojného počtu) 9 kapitol, včetně číslovaného úvodu a závěru. Pisatel nejprve seznamuje čtenáře s pojmem a základním vymezením správního řízení, po kterých se již věnuje zásadám správního řízení, resp. zásadám uplatňovaným také ve správním řízení, z nichž klade – logicky – největší důraz na zásadu proporcionalitu. Tu dále člení na další „podzásady“, resp. dílčí aspekty a prvky proporcionality, a i za jejich použití se věnuje dalším zásadám buď „odvozeným“ z principu proporcionality, anebo používajícím proporcionalitu jako nezbytný faktor při své aplikaci.

V obecné rovině je možno strukturu práce vnímat jako logickou a správnou, některé drobnosti však na první pohled zaujmou. Kromě kapitálkami vysázeného názvu úvodu (jako jediného) je to především druhá kapitola, která v práci působí trochu cizorodě, a to především ve své druhé části. Není totiž jasné, proč diplomant ve svém popisu správního řízení skončil ve fázi před zahájením? Nebo se zaměřuje na uplatnění principu proporcionality jen před zahájením řízení? Z práce nic takového nevyplývá, není tak zřejmé, proč práce nevymezuje ani další – z řadě pohledů důležitější – fáze správního řízení (nalézací, přezkumná fáze...), v nichž se princip proporcionality uplatňuje.

Po obsahové stránce je možno konstatovat, že práce je psána vcelku vyzrálým jazykem a bez výraznějších obsahových chyb či nedostatků. Občasné terminologické, sémantické či pravopisné prohřešky se sice vyskytují (např. „*ideje by měli mít formu*“, str. 11), nepřekračují však svým množstvím výskyt běžný u obdobných prací.

Pojetí práce není příliš „diskusní“ či analytické, a to navzdory dojmu, který toto téma a jeho zvolené uchopení, může vyvolávat. Pisatel předkládá čtenáři své závěry jako „dané“ bez výraznější snahy o jejich uchopení coby potenciálně spornou materii, nad kterou je možno se hlouběji zamýšlet a právně „spekulovat“ nad možnými pojetími, chápáními či přístupy a z nich vzešlými závěry. Autor sice čerpá z reprezentativního množství odborných zdrojů, které vzájemně kombinuje, zpravidla tak však nečiní ve vztahu k téže otázce či problému (že by na tutéž otázku nahlédl optikou různých úhlů pohledu), ale spíše jen jednotlivé zdroje řadí za sebe tak, aby to odpovídalo zvolené logice výkladu. To není myšleno primárně jako výtky, byť je podle mého názoru trochu škoda, že diplomant zvolil právě takový způsob zpracování.

Podobně „samozřejmě“, tj. bez patrnější snahy o hlubší zkoumání příčin některých zkoumaných jevů, autor přistupuje i k dalším otázkám. Nijak například neřeší, jaký je vztah „zásad správního řízení“ (kap. 3) a zkoumané zásady proporcionality. Je zásada proporcionality jejich součástí? Pokud ano, proč mezi nimi není uvedena? Pokud ne, proč se zabývá „zásadami správního řízení“, když s tématem práce nemají nic (nebo téměř nic?) společného? Rozdělení zásad do dvou skupin na již zmíněné str. 11 je nejen nejasné (jaký je rozdíl mezi tím, když jsou jedny zásady závazné „pro všechna řízení“ a ty druhé „jen ve správním procesu“?), ale také není ani vztaženo k proporcionalitě samotné.

Podobně bychom se mohli ptát, nakolik je například proporcionalita zkoumaná zejména ve 4. kapitole touž proporcionalitou, o níž se hovoří v prostředí veřejné správy, resp. ve správním řízení, když řada podmínek v práci zmíněných je zde často jednoduše neaplikovatelná (například správní orgány ani zdaleka ne vždy zasahují do základních lidských práv v ústavněprávním smyslu atd.).

Práce jako by místy silně oscillovala od právní filozofie (případně filozofie ústavního práva či koncepce základních lidských práv) na jedné straně ke správnímu právu na straně druhé, aniž by se jí však vždy dařilo najít pomyslný nulový bod nacházející se na hranici mezi oběma „světy“ (resp. mající k oběma těmto světům stejně daleko). Jinými slovy řečeno, když autor hovoří o ústavněprávní (či mezinárodní, evropské atp.) dimenzi principu proporcionality, prakticky vůbec se nedotýká procesů ve veřejné správě a naopak. Je ve veřejné správě například použitelná koncepce odmítající princip proporcionality jako takový viz str. 24 a násl.)? Má proporcionalita ve správním řízení morální rovinu (str. 26)? Ani ke konci práce zmiňovaná správněprávní judikatura na tyto otázky jednoznačné (či zda vůbec nějaké) odpovědi nenabízí. Opět myslím, že je to škoda, protože právě to by – alespoň podle mě – mohlo být výrazně pozitivní přidanou hodnotou takového textu (pokud by si něco takového autor zvolil za cíl, což nevíme, viz výše).

Formální náležitosti práce jsou v zásadě standardní, text splňuje většinu předepsaných požadavků běžných pro tento typ kvalifikačních prací. Určité nedostatky jsou patrné v práci s podkladovými materiály (což je o to překvapivější, že právě to bylo příčinou neobhájení předchozí verze práce), a to například v neseřazení použité literatury podle příjmení autorů (str. 63 a násl.), nejednotnosti bibliografie (někteří autoři jsou kapitálkami, jiní ne), či nejasná povaha „Ostatních zdrojů“ v práci uvedených na str. 67 (proč nejsou tyto prameny zařazeny mezi cizojazyčnými zdroji?).

Práci předběžně navrhuji hodnotit stupněm „velmi dobře“ za předpokladu, že se diplomantovi v rámci ústní obhajoby podaří prokázat propojenost v práci rozebírané teoretické a filozofické materie principu proporcionality se pravidly a principy správního řízení.

Podněty k diskusi:

Diplomant by se měl vypořádat primárně s výtkami či diskusními náměty zmíněnými výše v tomto posudku.

V Plzni dne 17/12/2023

Podpis autora posudku